

Nokian Luonto ry.
c/o puheenjohtaja Timo Lepistö
Aaroninkatu 14
37130 Nokia
nokianluonto@gmail.com

LIITE 1.

3.2.2014

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

MUISTUTUS

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.
PL 482
33101 Tampere
puheenjohtaja@pily.fi

Nokian kaupunki
Rakennus- ja ympäristölautakunta
Harjukatu 21
37100 Nokia

ASIA Suomen Maa ja Kivi Oy hakee rakennus- ja ympäristölautakunnalta maa-aineslain mukaista lupaa kallion louhimiseen Haaviston kylän tiloilla Leukavahanmetsä RN:o 1:88 ja Heikkilän-Metsä RN:o 2:16. Ottoalue sijaitse Porintien (VT11) pohjoispuolella noin 5 km Nokian keskustasta luoteeseen. Kyseessä on olemassa olevan toiminnan jatkaminen ja laajentaminen.

Hakemuksen mukaan kallion louhintaa ja porausta tehdään 1.7.–28.2. arkipäivisin klo 6.00–22.00, räjäytyksiä ja rikitusta samoina päivinä klo 8.00–18.00. Murskausta ja murskaustuotteiden poiskuljetusta suoritetaan ympäri vuoden arkisin klo 6.00–22.00. Alue sijaitse Porintien (VT11) pohjoispuolella.

Suunnittelualan pinta-ala on 28,17 hehtaaria ja varsinaisen ottoalueen pinta-ala on 21,96 ha. Käsiteltävien aineiden kokonaismääräksi sanotaan noin 960 000 3m, josta 810 000 kiviainesta. Toiminnasta aiheutuu pöly- ja meluhaittaa.

Lähimmät vakituiset asunnot ovat 1,2 ja 1,4 km koilliseen ja noin 2 km länsiluoteeseen. Natura 2000-ohjelmaan sisältyvä Pinsiö-Matalusjoki sijaitsee noin 2 km suunnittelualueesta länsiluoteeseen. Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueeseen sisältyvä Porrassjärvi sijaitsee noin 1,5 km suunnittelualueesta koilliseen ja Ylinenjärvi noin 2 km kaakkoon.

Pirkanmaan I. maakuntakaavassa suunnittelualue on MU-alue (metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta) ja merkinnällä luo-1, jossa maankäyttö ja siellä suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Maakuntakaavan suunnittelusuosituksissa merkinnällä luo-1 edellytetään, että viranomaisten tulee aluetta koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä huomioida alueen luontoarvojen monimuotoisuus.

Suunnittelualue sijaitsee Pirkanmaan 1. maakuntakaavan luo1-alueella Kaakkurijärvet-Pinsiönharju-Matalusjoki, joka on maakuntakaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue. Pinsiö-Matalusjoessa elävät erittäin uhanalaiset (EN) jokihelmisimpukka (*Margaritifera margaritifera*) ja taimen (*Salmo trutta fario*). Pinsiö-Matalusjoella on maamme eteläisin jokihelmisimpukan esiintymä.

Suunnittelualueen vaikutus ulottuu itäpuolella Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueeseen. Toteutuessaan hanke aiheuttaisi luonnonsuojelulain 5 a § ([29.5.2009/384](#)) tarkoittamaa luontovahinkoa:

Luontovahingolla tarkoitetaan suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävää, mitattavissa olevaa suoraa tai välillistä haitallista vaikutusta:

- 1) 10 luvussa tarkoitettujen Natura 2000 - verkostoon sisältyvien alueiden niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon;
- 2) lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille ja direktiivin liitteessä I luetelluille lajeille sekä luontodirektiivin liitteessä II luetelluille lajeille;
- 3) 2 kohdassa tarkoitettujen lajien sellaisille esiintymispaikoille, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty sen mukaan kuin tämän lain 47 §:ssä säädetään;

Suunnittelualueen vaikutus ulottuu luontodirektiivin liitteissä II ja V luetellun jokihelmisimpukan ja liitteen V taimenen sekä lintudirektiivin liitteessä I mainitun kaakkurin kyseisiä lajeja varten perustetuille Natura 2000-alueille.

Edellä mainittujen lajien suojelutaso on suotuisa, jos laji on elinkelpoinen luontaisilla elinalueillaan ja säilyy sellaisena myös pitkällä aikavälillä. Suotuisan suojelutason saavuttaminen edellyttää, että levinneisyysalueen on oltava riittävä eikä se saa pienentyä, populaation tila on sellainen, että laji on elinkelpoinen myös pitkällä aikavälillä ja että elinympäristöjä on riittävästi. Suojelukeinoina ovat muun muassa lajien elinympäristöjen suojeleminen.

Mielestämme Suomen Maa ja Kivi Oy:lle ei tule myöntää maa-aineslupaa kallion louhintaan Haaviston kylän tiloilla Leukavahametsä RN:o 1:88 ja Heikkilän-Metsä RN:o 2:16 Pinsiö-Matalusjoen erittäin uhanalaisen jokihelmisimpukan ja taimenen elinympäristöön kohdistuvien seurausten ja Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueelle kohdistuvien haittavaikutusten sekä louhinta-alueen laajuuden vuoksi alla kerrotuilla perusteilla.

PERUSTELUT

1.1. Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-aineslupahakemuksen puutteet

Suomen Maa ja Kivi Oy:n suunnittelualuetta rajaavat ja sen välittömässä läheisyydessä pohjois- etelä- ja länsipuolella olevat ojat laskevat Pinsiö-Matalusjokeen. Sinne laskevat myös suunnittelualueen pohjoispuolen valuma-alueella olevan rämeen ojikat.

Vaikka ojat olisivat jo osittain umpeutumassa, niissä on virtausta rahkasammalen alla, jollei ojia ole tarkoituksenmukaisesti padottu. Itäpuolen ojat laskevat Heinijärven kautta Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueeseen sisältyvään Ylisenjärveen.

Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-aineslupaehkemuksessa louhimisen ympäristövaikutuksia vähätellään, vaikka toiminnan myönnetään aiheuttavan pölyhaittaa. Sateen ja tuulen aiheuttamassa eroosiossa liikkeelle lähtevän aineksen sanotaan olevan ainoastaan mineraalinen, hienorakeinen kiviaineksen, josta alueen maaperä koostuu.

Todettakoon, että hienorakeinen kiviaines leviäisi tuulten mukana hulevesiin ja sateiden tuomana valumana ojia myöten Pinsiö-Matalusjokeen ja Kaakkurijärvien Natura 2000-alueelle. Hienojakoinen kiviaines aiheuttaa Syken uhanalaisraportin tarkoittamaa jokihelmisimpukan, taimenen ja kaakkurin elinympäristöjä pilaavaa kemiallista haittaa.

Pölyn poistoksi aiotun vesikastelun vaikutukset ovat lähinnä kosmeettisia, sillä pölyn leviämistä sillä voidaan estää vain osittain. Hulevesien laadun tarkkailemiseksi aiotaan ottaa selkeytysaltaan purkuojasta vesinäytteet puolivuositain. Tämä on mielestämme riittämättömätöntä. Hanketta ei voi pitää vaikutuksiltaan vähäisenä ja niihin nähden lupahakemuksen luontoon kohdistuvien vaikutusten arvionti on ylimalkaista.

1.2. Vaikutukset Kaakkurijärvien Natura 2000-alueeseen

Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueella kaakkurikanta oli vielä 1990-luvun lopussa yksi eteläisen Suomen parhaista. Tuolloin pesiviä pareja oli runsaimmillaan 12. Sen jälkeen kaakkureiden määrä on pudonnut 40 prosenttiin ja pesivien parioiden määrä on ollut viime vuosina 7 paria vuodessa.

Kaakkureiden taantumisen syiksi on todettu muun muassa voimakkaasti lisääntynyt kalliolouhintojen ja murskausten melu sekä sitä koskeva liikenne ja häirintä. Käytännössä Kaakkurijärvien Natura-alueen eteläpuoli on 1990-luvun lopun jälkeen motitettu kallionlouhinta-alueilla.

Maa-aineslupahakemuksessa louhinta sanotaan rajattavan kaakkureiden pesimäajan ulkopuolelle, mutta murskausta ja kuljetusta tehtävän ympäri vuoden. Murskauksen ja kuljetuksista syntyvän liikenteen melu lisääisi jatkuvasti kasvanutta häiriötä. Pöly huonontaisi kaakkureiden elinympäristön tilaa ja luonnonsuojelullisia arvoja.

2. Luonnonsuojelulain Natura-arviointi

Lemminkäinen Infra Oy ja Suomen Maa ja Kivi Oy ovat hakeneet maa-aineslupaa kiviaineksen louhintaan Pinsiö-Matalusjoen valuma-alueella. Lemminkäinen Infra Oy:n ottoalue sijaitsee lähimmillään 1,2 km ja Suomen Maa ja Kivi Oy:n ottoalue noin 2 km etäisyydellä Pinsiö-Matalusjoesta.

Suomen ympäristökeskuksen mukaan jokihelmisimpukan ja taimenen populaatioiden suurimmat uhat ovat metsä- ja suo-ojitus, jokirakentaminen ja veden laatuun kohdistuneet kemialliset haittavaikutukset. (Suomen lajien uhanalaisuus 2010, Rassi, P. ym. Suomen ympäristökeskus 2010)

Kahden lähellä toisiaan sijaitsevan louhinta-alueen jokihelmisimpukan elinympäristöön kohdistuvat hulevesien valumat ja pölylaskeumien yhteisvaikutus huonontaisivat luontodirektiivin liitteen II ja V erittäin uhanalaisten lajien elinympäristöä. Lajien elinympäristö heikentyisi lajien säilymistä vaarantavalla tavalla.

Tämän perusteella Nokian rakennus- ja ympäristölautakunta edellytti yhtiöltä luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia 12.6.2013.

Lemminkäinen Infra Oy:n ja Suomen Maa ja Kivi Oy:n Natura-arvioinnin on tehnyt Ahma. Arvioinnin johtopäätöksissä myönnetään, että hankkeilla on vaikutusta Pinsiö-Matalusjoen veden tilaan kiintoaineksen, nitriitin ja typen lisääntymisenä. Tämän myönnetään huonontavan sekä jokihelmisimpukan että taimenen elinympäristöä ja säilymistä. Sähkönjohtavuuden lisääntymisen katsotaan myös huonontavan jokihelmisimpukan säilymistä.

Louhinnan katsotaan aiheuttavan pöly- ja ravinnekuormina vesistöön valuvaa haittaa Kaakkurijärvien Natura 2000-alueelle.

Arviointiselostuksesta on pyydetty lausunto Pirkanmaan ELY-keskukselta, joka on pyytänyt Lemminkäinen Infra Oy:ltä ja Suomen Maa ja Kivi Oy:ltä lisäselvityksiä hankkeiden vaikutuksista.

Natura-arvioinnin johtopäätökset osoittavat, että louhintalupia ei tule myöntää. Jokihelmisimpukan ja taimenen uhanalaisuus on seurausta jokeen kohdistuneista ravinteista ja epäpuhtauksista.

Erittäin uhanalaisten lajien säilyminen edellyttää, että Pinsiö-Matalusjokeen ei saa kohdistua kallionlouhinnan kaltaisen toiminnan tuottamaa maaperästä liukenevien metallien ja rajähteissä käytettyjen kemiallisten yhdisteiden aiheuttamaa lisäkuormitusta.

3. Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-ainesten ottoalue kaksinkertaistuu

Hakemuksesta käy ilmi, että kyseessä on olemassa olevaan louhinta-alueeseen rajautuva laajennus, jonka pinta-ala ja maa-aineksen louhintamäärä ovat samaa kokoluokkaa uuden hakemuksen pinta-alojen ja louhittavien kuutiomäärien kanssa.

Koska suunnittelualue rajautuu suoraan olemassa olevaan alueeseen, ne on johdonmukaista käsitellä yhtenäisenä alueena, koska vaikutukset ovat yhteiset ja mittavat.

On huomattava, että olemassa olevan ja uuden alueen yhteenlaskettu koko ylittää ympäristövaikutusten arvioinnista säädetyn lain (YVA-lain) vaatimukset sekä pinta-alassa että kuutiomäärässä. Suunnittelualueen pinta-alaa ja kuutiomäärää pitää katsoa kokonaisuutena olemassa olevan kaivualueen kanssa, koska ympäristöön ja luontoon kohdistuvat vaikutukset tulevat kaksinkertaistumaan.

Lupahakemukseen sisältyvässä sopimuksessa sanotaan, että arvioitu otettavan maa-aineksen määrä on noin 1 000 000 m³, kuitenkin enintään se määrä, joka maa-ainesluvalla saadaan ottaa.

Suunnittelualan pinta-ala sanotaan 28,17 hehtaaria ja varsinaisen ottoalueen pinta-ala on 21,96 ha. Käytännössä louhintaa ja murskausta suoritetaan koko alueella. Käsiteltävien aineiden kokonaismääräksi sanotaan noin 960 000 m³, josta 810 000 m³ kiviainesta.

Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 17.8.2006/713 edellyttää ympäristövaikutusten arviointia, kun kiven, soran tai hiekan oton

- louhinta- tai kaivunalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria
- tai otettava ainesmäärä vähintään 200 000 m³ kiintokuutiometriä vuodessa;

Vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen koko, yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa sekä toiminnasta aiheutuva pilaantuminen ja muut haitat.

Valtioneuvoston ympäristövaikutusten arvioinnista asetetut kriteerit täyttyvät kyseisessä lupa-anomuksessa kaikilta osin. Suomen Maa ja Kivi Oy olisi ollut velvollinen hakemaan maa-aines- ja ympäristölupaa yhtenä kokonaisuutena haettavaan louhinta-alueeseen rajautuvan louhinta-alueen kanssa. Suomen Maa ja Kivi Oy:n voidaan katsoa tahallisesti kiertävän lakia ympäristövaikutusten arvioinnista eikä lupaa tule myöntää.

4. Luontoselvityksen puutteet

Luontoselvitys on tehty kesäkuun lopussa linnuston kannalta huonona ajankohtana. Lintudirektiivin liitteen I Suomessa säännöllisesti tavattavista ja pesivistä lajeista havaittiin silmälläpidettävät (NT) kivitasku (*Oenanthe oenanthe*), metso (*Tetrao urogallus*) ja teeri (*Tetrao tetrix*).

Näiden lisäksi alueella on pitkäaikaiset havainnot kehrääjästä (*Caprimulgus europaeus*), joka on myös lintudirektiivin I liitteessä mainittu laji. Lintudirektiivin tärkeimmät suojeluelvoitteet liittyvät liitteen I mukaisiin erityistä suojelua edellyttäviin lintulajeihin ja niiden elinympäristöjen suojeluun.

Vaikka kehrääjä ei ole Suomen ympäristökeskuksen vuoden 2010 uhanalaistarkastelussa uhanalainen, Euroopan Unionin lintudirektiivin I liite velvoittaa lajin elinympäristöjen huomioimista ja säilyttämistä. Kehräjien elinympäristössä tapahtuva murskeiden kuljetus aiheuttaa linnuille riskin jäämisestä autojen alle.

6. Jokihelmisimpukan ja taimenen esiintyminen

Jokihelmisimpukan ja taimenen esiintymisestä toistamme sen, mitä olemme lausuneet Lemminkäinen OY:n maa-aineslain ja ympäristönsuojalulain lupahakemukesta Nokian rakennus- ja ympäristölautakunnalle antamassamme muistutuksessa 25.3.2013.

Lainaus:

"Pinsiö-Matalusjoessa elävä erittäin uhanalainen jokihelmisimpukka on Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteiden II ja V erityissuojeltava laji. Pinsiö-Matalusjoen esiintymä on toinen lajin kahdesta vielä jäljellä olevasta esiintymästä Pirkanmaalla. Laji on hävinnyt Etelä-Suomesta lähes kokonaan.

Pinsiö-Matalusjoessa elää luonnonkantaa oleva taimen toimii jokihelmisimpukan väli-isäntänä ja jokihelmisimpukan säilyminen on riippuvainen taimenesta. Pinsiö-Matalusjoen alue sisältyy Natura 2000-ohjelmaan näiden kahden harvinaisen ja uhanalaisen lajin perusteella.

Suomen lajien uhanalaisuus 2010-raportin mukaan jokihelmisimpukan elinympäristöä ovat joet ja purot. Taimen elää purojen ja jokien lisäksi karuissa järvissä ja lammissa. Sekä jokihelmisimpukan että taimenen yhtenä uhanalaistumisen syynä ja uhkatekijänä uhanalaisraportissa mainitaan kemialliset haittavaikutukset.

Raportin mukaan niitä ovat muun muassa ympäristömyrkyt ja rehevöittävä laskeuma sekä ilman ja vesien saasteet. Sadevedet sekä louhinta- ja murskaustoiminnan purku- ja hulevedet ja ympäristöön leviävä pöly aiheuttaisivat Pinsiö-Matalusjokeen raportissa kuvattuja kemiallisia haittavaikutuksia.

Pirkanmaalla on tehty Geologisen tutkimuskeskuksen ja laajan asiantuntijatahon toteuttama RAMAS-projekti (RAMAS-projekti Pirkanmaalla – esiintyminen, riskinarvointi ja riskinhallinta, 2007). Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää muun muassa arseenin esiintymistä. Projektin raportin mukaan Porintien pohjoispuolisilla alueilla on todettu huomattavia arseeni- ja rautapitoisuuksia. Kiviaineksen louhinta aiheuttaa kasvaneen riskin arseenin lähtemisestä liikkeelle ja sen sekä raudan kulkemisesta Pinsiö-Matalusjoen valuma-alueelle ja jokeen.

Arsenin ja raudan kulkeminen jokeen pilaisi jokihelmisimpukan ja taimenen elinympäristön ja aiheuttaisi todellisen riskin lajien säilymiselle. Raudan on todettu vaikuttavan kielteisesti myös taimenen lisääntymiseen. Pahimmillaan joen jääkauden reliktinä säilyneet arvokkaat ja korvaamattomat lajit häviäisivät Pinsiö-Matalusjoesta louhinnan seurauksena.

Louhinnan ja murskauksen seurauksena Pinsiö-Matalusjokeen kulkeutuisi myös muita maaperästä liukenevia metalleja sekä räjähteissä käytettyjä kemiallisia yhdisteitä. Ne aiheuttaisivat muutoksia veden koostumuksessa, huonontaisivat sen laatua ja rehevöittäisivät sitä. Pinsiön vedenotto vaikuttaa joen vesimäärään, minkä vuoksi virtaama on vähäistä erityisesti kesällä. Näin ollen vähäisetkin muutokset joen veden tilassa vaikuttavat pohjaeliöstön ja samalla jokihelmisimpukan ja taimenen ravintolajien säilymiseen.

Louhinnan tuottama melu ja liikenteen häiriö eivät voisi olla vaikuttamatta alueen muuhun luontoon ja eliölajistoon. Kyseinen Porintien pohjoispuolinen alue on tunnettua kehrääjän (*Caprimulgus europaeus*) ja metson (*Tetrao urogallus*) elinympäristöä ja pesimisaluetta. Louhinta hävittäisi nämä taantuvat lintulajit alueelta. Metso on luokiteltu valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi (NT) ja alueellisesti uhanalaiseksi (RT) lajiksi.

Louhinta haittaisi myös alueen virkistyskäyttöä. Muistutamme, että Pinsiön kierros-latureitti menisi aivan louhosalueen vierestä ylittäessään valtatie (VT11).

Nokian alueella Tampere-Porintien pohjoispuolella on käynnissä useita louhinta- ja murskauskohteita. Niiden luontoarvoihin, ympäristöön ja virkistyskäyttöön

kohdistuvia yhteisvaikutuksia ei ole lainkaan arvioitu maa-aines- ja ympäristölupia

7/7

samoillekin louhijoille osa-alueittain myönnettäessä. Uusia lupia harkitessaan rakennus- ja ympäristölautakunnan tulee tarkastella myös toiminnassa olevien hankkeiden kokonaisvaikutuksia."

LOPUKSI

Suomen Maa ja Kiven louhinnan ja maa-ainesten oton laajennus uhkavat sen ympäristössä olevien luontodirektiivin liitteen II ja V eliölajeja ja lintudirektiivin liitteissä I mainittujen lajien säilymistä. Eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään.

Mielestämme ei ole hyväksyttävää, että Suomen Maa ja Kivi Oy kiertää ympäristövaikutusten arvioinnista säädetyn lain määräyksiä, jossa tahallisesti ylitetään 1 000 000 m³ louhinta ja 25 hehtaarin louhinta-alue. Kokoluokassaan hanke edellyttää hakemuksen käsittelyä YVA-lain edellyttämällä tavalla.

Vaadimme, että Suomen Maa ja Kivi Oy:lle ei myönnetä maa-aineslupaa toiminnasta Natura 2000-alueille aiheutuvien ja ympäristöön kohdistuvien haittojen ja riskien vuoksi.

Nokiolla 3.2.2014

Timo Lepistö
Puheenjohtaja
Nokian Luonto ry.

Kaija Helle
Sihteeri
Nokian Luonto ry.

Larissa Heinämäki
Puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki
Sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Jukka T. Helin
Puheenjohtaja
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.